سەلتەنەتلىك 70 يىل كۆرەشچان يېڭى دەۋر
يېڭى جۇڭگونىڭ قايناق ـ تاشقىنلىق يىللىرى

ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىش

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 10 ـ ئاينىڭ 11 ـ كۈنى تېلېگراممىسى 1979 ـ يىلى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتى ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىش تەدبىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىشنى بەلگە قىلىپ، جۇڭگونىڭ سىرتقا ئېچىۋېتىشتە مۇھىم قەدەم تاشلاندى.

پارتىيە 11 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3 ـ ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىش تەسەۋۋۇرى تەدرىجىي شەكىللەندى. 1979 ـ يىلى 4 ـ ئايدا، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ خىزمەت يىغىنى ئېچىلدى، گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىك پارتكومدىكى مەسئۇل يولداشلار مەركەزدىكى رەھبىرىي يولداشلارغا دوكلات قىلغاندا، مەركەزنىڭ بىرقانچە ھوقۇقنى تۆۋەنگە چۈشۈرۈپ، شياڭگاڭ، ئاۋمېن بىلەن قوشنا بولغان شېنجېن شەھىرى، جۇخەي شەھىرى ۋە مۇھىم چاۋمىنلار يۇرتى ــ شەنتوۋ شەھىرىدە ئېكسپورت تاۋارلىرىنى پىششىقلاش رايونى قۇرۇشقا رۇخسەت قىلىش تەكلىپىنى بەردى. بۇ تەكلىپ مەركەزدىكى رەھبىرىي يولداشلارنىڭ ئەھمىيەت بېرىشىگە ئېرىشتى. دېڭ شياۋپىڭ گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىك پارتكومدىكى مەسئۇل يولداشلار بىلەن سۆھبەتلەشكەندە مۇنۇلارنى بىلدۈردى: يەنىلا ئالاھىدە رايون دەپ ئاتىغان ياخشى، شەنشى ـ گەنسۇ ـ نىڭشيانى دەسلىپىدىلا ئالاھىدە رايون دەپ ئاتىمىدۇقمۇ! مەركەزدە پۇل بولمىسا، سىياسەت جەھەتتە ئازراق قولايلىق بېرەلەيمىز، سىلەر ئۆزۈڭلار قىلىپ، قانلىق يولنى ئېچىپ چىقىڭلار.

ئاكتىپ، ئېھتىياتچان بولۇش، ئەمەلىي ئىش قىلىش...

دەسلىپىدىلا ئالاھىدە رايون دەپ ئاتىمىدۇقمۇ! مەركەزدە پۇل بولمىسا، سىياسەت جەھەتتە ئازراق قولايلىق بولىدۇ، سىلەر ئۆزۈڭلار قىلىۋېرىڭلار، توسالغۇلارنى بۆسۈپ يول ئېچىڭلار.

چوڭقۇر، ئىنچىكە تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئاساسىدا، 7 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن گۇاڭدۇڭ، فۇجىيەن ئىككى ئۆلكىلىك پارتكومنىڭ تاشقى ئىقتىسادىي پائالىيەتلەردە ئالاھىدە سىياسەت ۋە جانلىق تەدبىرلەرنى يولغا قويۇش توغرىسىدىكى دوكلاتىنى تەستىقلاپ تارقىتىپ، گۇاڭدۇڭ، فۇجىيەن ئىككى ئۆلكىنىڭ تاشقى ئىقتىسادىي پائالىيەتلىرىگە قارىتا تېخىمۇ كۆپ ئۆزىگە ئۆزى ئىگە بولۇش ھوقۇقى بېرىشنى قارار قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئالدى بىلەن شېنجېن، جۇخەي ئىككى شەھەردە قىسمەن رايونلارنى ئايرىپ چىقىپ، ئېكسپورت ئالاھىدە رايونى قۇرۇشنى سىناق قىلىش، تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، ئاندىن شەنتوۇ، شيامېندا ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىشنى ئويلىشىشنى قارار قىلدى.

1980 ـ يىلى 5 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتى ۋە گوۋۇيۈەن «گۇاڭدۇڭ، فۇجىيەن ئىككى ئۆلكىنىڭ يىغىن مۇھىم خاتىرىسى»نى تەستىقلىدى. «ئېكسپورت ئالاھىدە رايونى» رەسمىي ھالدا «ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون»غا ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 8 ـ ئايدا، 5 ـ نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 15 ـ قېتىملىق يىغىنى شېنجېن، جۇخەي، شەنتوۋ، شيامېندا ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون تەسىس قىلىشنى قاراپ چىقىپ تەستىقلىدى ھەم «گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسىنىڭ ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايون نىزامى»نى ماقۇللىدى. بۇ جۇڭگونىڭ ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايونىنىڭ رەسمىي دۇنياغا كەلگەنلىكىدىن دېرەك بەردى.

1984 ـ يىلى 1 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنىدىن 2 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىگىچە، دېڭ شياۋپىڭ ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ شېنجېن، جۇخەي، شيامېندىن ئىبارەت ئۈچ ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايونىنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، ئالاھىدە رايون قۇرۇلۇشىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈردى ھەم ئايرىم ھالدا ئۈچ ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايونغا خۇشاللىق بىلەن قەلەم تەۋرىتىپ بېغىشلىما يېزىپ بەردى.

ئىقتىسادىي ئالاھىدە رايوندا قولغا كەلتۈرۈلگەن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەر دۇنياغا جۇڭگونىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش قەتئىي ئىرادىسىنى نامايان قىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، سىرتقا ئېچىۋېتىشنى تەدرىجىي كېڭەيتىش ۋە ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى ئالغا سىلجىتىشنىمۇ مول تەجرىبە بىلەن تەمىنلىدى.

دىققەتنى باش تېما، ئاساسىي لىنىيەگە مەركەزلەشتۈرۈپ، ئۆگىنىش بىلەن تۈزىتىشنى تۇتاشتۇرۇشتا چىڭ تۇرۇش

(بېشى 1 ـ بەتتە)

شەكىلدە يېڭىلىق يارىتىش ئۆگىنىش ـ تەربىيەنى سىجىل چوڭقۇرلاشتۇرۇش

سانجى ئوبلاستىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى دىققەتنى باش تېمىغا، ئاساسىي لىنىيەگە مەركەزلەشتۈرۈپ، ۋاقىتدا ئەگىشىپ ئۆگىنىش، چوڭقۇر تەپەككۇر قىلىپ ئۆگىنىش، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ ئۆگىنىشتە چىڭ تۇرۇپ، پارتىيەلىك كادىرلارنىڭ ئەسلىي مەقسەتنى ساقلاپ، بۇرچنى زىممىگە ئېلىش ئىدىيە ئاڭلىقلىقى، ھەرىكەت ئاڭلىقلىقىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتتى. ھەرقايسى ناھىيە، شەھەر (باغچە رايونى)، ئوبلاستقا بىۋاسىتە قاراشلىق ھەرقايسى تارماقلار، ئورۇنلار دائىرىگە ئايرىش، گۇرۇپپىغا ئايرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ۋاقىتنى تەڭشەپ ئۆگىنىشكە ئورۇنلاشتۇردى. ھازىرغا قەدەر، پۈتۈن ئوبلاستتا مەركەزلىك ئۆگىنىش ئوقۇتۇشىدىن جەمئىي 186نى تەسىس قىلدى. سانجى ئوبلاستلىق پارتكوم 11 يېتەكچىلىك گۇرۇپپىسى ئەۋەتىپ، قاتتىق، ئەمەلىي يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۆتكەلنى ئىگىلىدى.

ئوخشاش بولمىغان تۈر، ئوخشاش بولمىغان ساھەدىكى پارتىيە ئەزالىرىغا قارىتا، بازىدا ئوقۇشقا ياردەم بېرىش، ئۆيىگە بېرىپ ئۆگىنىشنى يەتكۈزۈش، يىراقتىن ئوقۇتۇش قاتارلىق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئۆگىنىشىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قاپلىنىشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلدى. ھازىرغا قەدەر، سانجى ئوبلاستى ياشانغان، تېنى ئاجىز، ھەرىكىتى قولايسىز پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئۆيىگە 1700دىن ئارتۇق ئادەم قېتىم بېرىپ ئۆگىنىشنى يەتكۈزدى، كۆچمەن چارۋىچى پارتىيە ئەزالىرىغا «ئات ئۈستىدە ئۆگىنىشنى يەتكۈزۈش»، «كىگىز ئۆي دەرسخانىسى»نى 420دىن ئارتۇق ئادەم قېتىم قانات يايدۇردى، كۆچمە پارتىيە ئەزالىرىغا بارغان جايدىكى پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى ئاساس قىلىپ، چىققان جايدىكى پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى قوشۇمچە قىلىپ، 605 ئادەم قېتىم ئۆگىنىشنى يەتكۈزدى، ئوقۇشلۇق ئەۋەتتى.

سانجى ئوبلاستىدىكى ئورگان، ئاساسىي قاتلام، مەكتەپ، دۆلەت كارخانىلىرى پارتىيە قۇرۇلۇشىدىن ئىبارەت تۆت چوڭ ئەقلىي ئىقتىدارلىق باشقۇرۇش سىستېمىسى پۈتۈن ئوبلاستتىكى 5000دىن ئارتۇق ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتىنى قاپلىدى. سانجى ئوبلاستى بۇ باشقۇرۇش سىستېمىسى بىلەن باش تېما تەربىيەسىنى ئورگانىك جىپسلاشتۇرۇپ، «بەلگىلەنگەن ھەرىكەت»نى سىستېمىغا ئېلمىي كىرگۈزۈپ، دەرىجىگە ئايرىپ، تۈرگە ئايرىپ يېتەكچىلىك قىلىشنى يەنىمۇ كۈچەيتتى. ھەرقايسى ئورۇنلار سىستېمىلىق ھالدا ئۆگىنىش مەزمۇنى تۈرگۈزۈپ، ئۆگىنىش تىزىملىكى تارقىتىپ، پارتىيە ئەزالىرى يىغىنى، نەزەرىيە ئۆگىنىش مەركىزىي گۇرۇپپىسىنىڭ ئۆگىنىشى، پارتىيە دەرسى، باش تېمىلىق پارتىيە كۈنىنى بىرلەشتۈرۈپ باشقۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ باش تېما تەربىيەسى خىزمىتىنى ھەقىقىي چىڭ تۇتتى، ئەمەلىي تۇتتى. سىستېما يەنە كۆچمە پارتىيە ئەزالىرىنىڭ قوبۇل قىلىشقا تېگىشلىكلىرىنى تولۇق قوبۇل قىلىپ، يېپىق ھالقىسمان باشقۇرۇشنى، پۈتۈن خادىملارنىڭ ئۆگىنىش بىلەن قاپلىنىشنى ئىشقا ئاشۇردى.

ماناس ناھىيەسى تەۋەلىك رايونغا ئايرىپ پۈتۈن ناھىيەدىكى 443 نەپەر يېزا، بۆلۈم دەرىجىلىكتىن يۇقىرى كادىرغا خىزمەتتىن ئايرىپ مەركەزلىك ئۆگىنىش، تەربىيەلەش ئېلىپ بېرىشنى قانات يايدۇرۇپ، يېڭىلىق يارىتىپ «شۇجى تېمىسى»نى يولغا قويۇپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە قۇرۇلۇشىدا ساقلانغان مەسىلىلەرنى تۆت تۈر 13 تېما قىلىپ رەتلەپ، شۇجى يېتەكچى بولۇپ بېجىرىش، شۇجى باشلامچى بولۇش، شۇجى ئۆلگە كۆرسىتىشنى قوللىنىپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە قۇرۇلۇشىدىكى نۇقتىلىق، قىيىن نۇقتا مەسىلىلىرىنى ھەل قىلدى.

باش تېما تەربىيەسىدە، سانجى ئوبلاستى ئۆز جايىنىڭ تەربىيەلەش بايلىقىغا تايىنىپ، ئۆگىنىش ۋاستىسىنى بېيىتىپ، كەڭ پارتىيە ئەزالىرى ـ كادىرلارنى ئىنقىلابىي قۇربانلارغا تەزىيە بىلدۈرۈش كۈنى پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشقا، «لىن زېشۇ تارىخىي ئىزلىرى كۆرگەزمىسى»، «گۇتيەن يىغىنى روھى شىنجاڭ سەپىرى باش تېما كۆرگەزمىسى»، «قىزىل كېمىنىڭ يولغا چىقىشى ئارزۇنى ئىشقا ئاشۇرۇش — جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ پارتىيە تارىخى كۆرگەزمىسى» قاتارلىق كۆرگەزمىلەرنى ئېكسكۇرسىيە قىلىشقا، « يولداش جاڭ فۇچىڭنىڭ ئىلغار ئىش ئىزلىرى دوكلات يىغىنى» توغرىسىدىكى ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش فىلىمنى كۆرۈشكە تەشكىللەپ، ئىنقىلابىي ئەنئەنە تەربىيەسى، ۋەزىيەت، سىياسەت تەربىيەسى، ئىلغار تىپلار تەربىيەسى، ئىبرەت تەربىيەسىنى ياخشى قانات يايدۇرۇپ، ئۆگىنىشنىڭ قاراتمىلىقى، ئەمەلىي ئۈنۈمدارلىقى ۋە تەسىرچانلىقىنى كۈچەيتتى.

مەۋقەنى ئاساسىي قاتلامغا قويۇش ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ ئۆگىنىش ئارقىلىق قىلىشنى ئىلگىرى سۈرۈش

سانجى ئوبلاستىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى بىر تەرەپتىن ئۆگىنىپ، بىر تەرەپتىن تۈزىتىپ، دەرھال بىلىپ، دەرھال تۈزىتىپ، ئۆگىنىش بىلەن قىلىشنى بىرلەشتۈرۈپ، تەكشۈرۈش بىلەن تۈزىتىشنى تۇتاشتۇرۇپ، ئامما ئېرىشىش تۇيغۇسى ئارقىلىق باش تېما تەربىيەسىنىڭ «ئالتۇن مىقدارى»نى نامايان قىلدى.

باش تېما تەربىيەسى باشلىنىشى بىلەنلا، سانجى ئوبلاستى مەسىلىلەرنى تېپىپ چىقىشقا تۇتۇش قىلىپ، مەسىلە تىزىملىكى تۇرغۇزۇپ، بىرقەدەر گەۋدىلىك، قىسقا مۇددەتتە ھەل قىلغىلى بولىدىغان 750تىن ئارتۇق مەسىلىنى بېكىتىپ، تىزىملىك تۇرغۇزۇپ، ئېدىتلاپ تىزىملىكتىن ئۆچۈرۈپ، تۈزىتىش، ھەل قىلىشنى چىڭ تۇتتى. مەخسۇس تۈزەش ۋەزىپىسىنى زىچ چۆرىدەپ، لايىھە بېكىتىپ، تۈزىتىش، تىزىملىكتىن ئۆچۈرۈش ھېساباتى تۇرغۇزدى. نۆۋەتتە، 667 مەخسۇس تۈزەش مەسىلىسى رەتلىنىپ ۋە ئىنچىكىلەشتۈرۈلۈپ، 1400دىن ئارتۇق تۈزەش تەدبىرى ئىنچىكىلەشتۈرۈلدى.

مەخسۇس تۈزەشنى ئىنچىكىلەشتۈرۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈشتە، سانجى ئوبلاستلىق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى، رېۋىزىيە كومىتېتى « دوختۇرلۇق ئەخلاقى، دوختۇرلۇق ئىستىلى»، «ئاممىۋى ئىجارىلىك ئۆيى» ۋە «جەمئىيەت پاناھلاندۇرۇش» قاتارلىق خەلق تۇرمۇشى ساھەسىدىكى گەۋدىلىك مەسىلەرگە قارىتا، قاتتىق ھەيدەكچىلىك قىلىپ، ئىز قوغلاپ ئۈنۈمنى سۈرۈشتۈردى؛ سانجى ئوبلاستلىق جامائەت خەۋپسىزلىكى سىستېمىسى «ئەڭ كۆپ بولغاندا بىر قېتىم قاتراش» مۇلازىمەت ئىشلىرىنى توردا بېجىرىشنى يولغا قويۇپ، 21 تۈرلۈك نوپۇس كەسپىنى توردا بېجىرىشنى ئىشقا ئاشۇردى؛ سانجى ئوبلاستلىق داۋالاش كاپالىتى ئىدارىسى ئالاھىدە ئاستا خاراكتېرلىك كېسەللەر ئۈچۈن «يېشىل يول» ئېچىپ، توردا تېلېفون بىرىپ باشقا جايدا داۋالىنىشنى ئەنگە ئالدۇرۇش يوللىرىنى كۆپەيتىپ، ئاتچوت قىلىش تەرتىپىنى ئاددىيلاشتۇردى.

باش تېما تەربىيەسى قانات يايدۇرۇلغاندىن بۇيان، فۇكاڭ شەھىرى «كەنت ئاھالىلىرى ئەھۋال ئىنكاس قىلىش كۈنى» ئۈزاق ئۈنۈملۈك مېخانىزمىنى ئۈزلۈكسىز ئورنىتىپ ۋە تاكامۇللاشتۇرۇپ، 41 نەپەر شەھەر رەھبىرى ھۆددە ئېلىش ـ ئالاقىلىشىش كەنتلىرىنىڭ «كەنت ئاھالىلىرى ئەھۋال ئىنكاس قىلىش كۈنى» پائالىيىتىگە ئۆز قەرەلىدە قاتناشتى، ھەربىر پارتىيەلىك كادىر «تۈنجى سورىغۇچى مەسئۇل بولۇش تۈزۈمى»نى يولغا قويۇپ، پۈتۈن مۇساپە بويىچە ئىز قوغلاپ بېجىردى. ھازىرغا قەدەر، ھەرقايسى كوچا باشقارمىلىرىغا 832 پارچە تالون ئەۋەتىلىپ، 795 پارچىسى بېجىرىلىپ، بېجىرىلىش نىسبىتى %95.5كە يەتتى. «كەنت ئاھالىلىرى ئەھۋال ئىنكاس قىلىش كۈنى» پائالىيىتى ياخشى بولۇپ، چوڭ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشىمىزغا ياردەم بەردى» دېدى فۇكاڭ شەھىرىنىڭ شۈيموگۇ يېزىسى شۈيموگۇ كەنتىنىڭ كەنت ئاھالىسى دوۋلەت.

ماناس ناھىيەسى خەنكازىتەن يېزىسى دۆڭئەن كەنتىدە ئارتۇق ئەمگەك كۈچى كۆپ بولۇشتەك ئەمەلىيەتكە قارىتا، «ئائىلە ئىشلەمچىلەر ئەترىتى»نى پائال ماسلاشتۇرۇپ تەشكىللەپ قۇردى. «ئائىلە ئىشلەمچىلەر ئەترىتى»نىڭ ئەزاسى ما يۈمېي مۇنداق دېدى: «ئائىلە ئىشلەمچىلەر ئەترىتىگە كىرگەندىن كېيىن، كۆپچىلىكنىڭ روھىي قىياپىتى ئۆزگەردى، ئىگىلىك تىكلەپ ئىشلەشكە بولغان ئىشەنچىسى تېخىمۇ ئاشتى».

سۇلۇق يەر ساياھەت ئۇل ئەسلىھەلىرى مۇكەممەل بولماسلىق مەسىلىسىگە قارىتا، قۇتۇبى ناھىيەسىنىڭ ۋۇگۇڭتەي بازىرى 3 مىليون 960 مىڭ يۈەن تۈر مەبلىغىنى پائال قولغا كەلتۈرۈپ، 9.8 كىلومېتىر سۇلۇق يەر ئايلانما تاشيولى ياسىدى. قۇتۇبى ناھىيەسى ۋۇگۇڭتەي بازارلىق پارتكومنىڭ شۇجىسى شۇ جيې مۇنداق دېدى: «تاشيول ياسالغاندىن كېيىن، داچۈەن كەنتى، شياۋچۈەن كەنتى ۋە بەيچۈەن كەنتىدىكى ئالتە كۋادرات كىلومېتىرغا يېقىن سۇلۇق يەرنى تۇتاشتۇرۇپ، ھەم كەنت ئاھالىلىرىنىڭ سەپەر قىلىشىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىلدى، ھەم يېزا ـ كەنت ساياھەتچىلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولۇندى».

باش تېما تەربىيەسى قانات يايدۇرۇلغاندىن بۇيان، سانجى ئوبلاستىدىكى ھەرقايسى ناھىيە، شەھەر، رايونلار، ھەرقايسى تارماقلار، ئورۇنلار 4314 مەسىلە تىزىملىكى تۇرغۇزدى، 17 مىڭ 302 مەسىلىنى تەكشۈرۈپ كۆزەتتى، 5539 مەسىلىنى تۈزەشنى تاماملىدى.

مىللەتنىڭ گۈللىنىشى ئۈچۈن ـ قەھرىمانلار، قۇربانلار شەجەرىسى

قەلەمدىمۇ، ئەلەمدىمۇ كامالەتكە يەتكەن «بالا جياڭجۈن» ــــ شياۋ خۇا

شياۋ خۇانىڭ سۈرىتى.
□ شىنخۇا ئاگېنتلىقى تارقاتقان

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نەنچاڭ، 9 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنى تېلېگراممىسى(مۇخبىر شيۇڭ جيالىن) جياڭشى ئۆلكىسى شىڭگو ناھىيەسىنىڭ شياۋۋۇ كەنتىگە كىرگەندە، كۆك خىش، قارا كاھىشلىق، كۆتۈرمە لەمپىلىك ئەنئەنىۋى كېجيا تۇرالغۇسى كۆزگە تاشلىنىپ تۇرىدۇ، بۇ دەل «جياڭجۈن شياۋ خۇانىڭ ئەسلىي تۇرالغۇسى». يەرلىك ھەر يىلى ئوتتۇرا ـ باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنى كېلىپ ئېكسكۇرسىيە قىلىشقا، ئۆگىنىشكە تەشكىللەيدۇ، ھەر قېتىم ئوقۇغۇچىلار خور ئۆمىكى باللار نۇسخىسىدىكى «ئۇزۇن سەپەر يۈرۈشلۈك ناخشىسى»نى ئېيتقاندا، جياڭجۈن روھىمۇ ئەۋلادمۇئەۋلاد شىڭگو ئوغۇل ـ قىزلىرىنىڭ قەلبىدە ۋارىسلىق قىلىنىدۇ.

شياۋ خۇا، 1916 ـ يىلى تۇغۇلغان، جياڭشى ئۆلكىسى شىڭگو ناھىيەسىنىڭ لېيەنجياڭ بازىرىدىن. 1928 ـ يىلى 12 ـ ئايدا جۇڭگو كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقىغا كىرگەن، 1930 ـ يىلى 3 ـ ئايدا جۇڭگو ئىشچى ـ دېھقانلار قىزىل ئارمىيەسىگە قاتناشقان، شۇ يىلى 7 ـ ئايدا جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىگە كىرگەن. ياش ۋە ياراملىق شياۋ خۇا 17 يېشىدا ياشلار، ئۆسمۈرلەر كوممۇنىستىك ئىنتېرناتسيونال شىسىنىڭ جېڭۋېيى بولغان، 22 يېشىدا 8 ـ ئارمىيەنىڭ شەرققە يۈرۈش قىلىپ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئىلگىرىلەش زۇڭدۈيىنىڭ سىلىڭيۈەنى، قوشۇمچە جېڭۋېيى بولغان، 23 يېشىدا غەربىي شەندۇڭ ھەربىي رايونىنىڭ سىلىڭيۈەنى بولغان...

شياۋ خۇا يەنە مەركىزىي سوۋېت رايونىنىڭ ھەر قېتىملىق «قورشاپ يوقىتىش»قا قارشى تۇرۇشقا قاتناشقان، ئۇزۇن سەپەردە قىزىل 1 ـ جۈنتۈەنى سىياسىي بۆلۈمى تەشكىلات بۆلۈمىنىڭ بۆلۈم باشلىقى، قىزىل 2 ـ شىسىنىڭ جېڭۋېيى بولغان، ئارمىيەمىز ئېتىراپ قىلغان كۆزگە كۆرۈنگەن سىياسىي خىزمەتچى.

1935 ـ يىلى 5 ـ ئايدا، قىزىل ئارمىيە جىنشاجياڭ دەرياسىدىن ئۆتكەندىن كېيىن، يول توسۇۋاتقان يىزۇ قەبىلىسىگە ئۇچراپ، جەڭچىلەر قوراللىرىنى بەتلەگەندە، شياۋ خۇا كەسكىنلىك بىلەن: «بۇيرۇق بولمىسا، ھېچكىمنىڭ ئوق چىقىرىشىغا رۇخسەت يوق، چوقۇم مىللىي سىياسەتكە رىئايە قىلىش كېرەك!» دېگەن. ئارقىدىن ئۇ تەرجىمان ئارقىلىق يىزۇ قېرىنداشلارغا بۇ قېتىمقى سەپەرنىڭ مەقسىتىنى چۈشەندۈرگەن ھەم ليۇ بوچېڭنىڭ يىزۇلارنىڭ ئاتامانى شياۋ يېدەن بىلەن يات قاملىلىك ئاكا ـ ئۇكىلاردىن بولۇشىغا ياردەملىشىپ، داليائاڭشەن تېغىنىڭ كىندىك رايونىدا ئىنقىلاب چوغىنى تارقاتقان. شىمالىي شەنشىگە بارغاندىن كېيىن، ئۇ يەنە جىلو بازىرى، شەرققە يۈرۈش قىلىش، غەربكە يۈرۈش قىلىش ۋە شەنچېڭباۋ قاتارلىق ئۇرۇشلارغا قاتناشقان.

ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش پارتلىغاندىن كېيىن، شياۋ خۇا 8 ـ ئارمىيە 115 ـ شىسى سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى بولۇپ، پىڭشىڭگۇەن ئۇرۇشىغا قاتناشقان، كېيىن 343 ـ لۈيىنىڭ جېڭۋېيى بولغان. 1938 ـ يىلى 8 ـ ئارمىيە شەرققە يۈرۈش قىلىپ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئىلگىرىلەش زۇڭدۈيىنىڭ سىلىڭيۈەنى، قوشۇمچە جېڭۋېيى بولۇپ، خېبېي ـ شەندۇڭ چېگرا رايونىدا ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تايانچ بازا قۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلغان. 1940 ـ يىلىدىن باشلاپ غەربىي شەندۇڭ ھەربىي رايونىنىڭ سىلىڭيۈەنى، قوشۇمچە جېڭۋېيى، 115 ـ شى سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى، قوشۇمچە شەندۇڭ ھەربىي رايونى سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى بولغان، دۈشمەن ئارقا سېپىدىكى كۈرەشنىڭ ئالاھىدىلىكىگە قارىتا، قىسىم ۋە خەلق ئەسكەرلىرىنىڭ سىياسىي خىزمەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، شەندۇڭدىكى ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تايانچ بازىلارنىڭ كۈرىشىگە قاتناشقان ۋە رەھبەرلىك قىلغان.

جياڭجۈن شياۋ خۇا سىياسىي ـ ئىدىيەۋى خىزمەتتىكى ماھىر بولۇپلا قالماي، يەنە جەڭ مەيدانىدىكى باتۇر ئىدى. 1946 ـ يىلى قىشتا، ئازادلىق ئۇرۇشىنىڭ زور ھەل قىلغۇچ ئۇرۇشى شەرقىي شىمالدا باشلانغان. گومىنداڭ سەككىز شىدىكى 100 مىڭ ئادەمنى ئىشقا سېلىپ ھۇجۇم قوزغىغان، بۇنىڭ ئىچىدىكى 52 ـ جۈن 25 ـ شىسىنىڭ قوراللىرى سەرخىل بولۇپ، جياڭ جيېشىنىڭ «تۇلپار»ى دېگەن نامى بار ئىدى.

كۈچ باراۋەر بولمىغان بۇ مەيدان جەڭدە، شياۋ خۇا قىسىمغا قوماندانلىق قىلىپ، دۈشمەننى شىنكەيلىڭدىكى ئارمىيەمىز يوشۇرۇن زەربە بېرىدىغان رايونغا ئالداپ ئېلىپ كېلىپ، ئاز كۈچ ئارقىلىق كۆپ كۈچكە زەربە بەرگەن ھەم ئومۇمىيۈزلۈك زور غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈپ، دۈشمەننىڭ 3150 ئادىمىنى ئېتىپ ئۆلتۈرۈپ، 5877 ئادىمىنى ئەسىرگە ئېلىپ، شەرقىي شىمال دېموكراتىك بىرلەشمە ئارمىيەسىنىڭ ئازادلىق ئۇرۇشىدىكى تۇنجى قېتىم دۈشمەننىڭ پۈتۈن بىر شىسىنى يوقىتىشنىڭ ئۆلگىسىنى ياراتقان.

ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش غەلىبە قىلغاندىن كېيىن، شياۋ خۇا ئالدىن ئەۋەتىلگەن قىسمىنى باشلاپ شەرقىي شىمالدىكى لياۋدۇڭ رايونىغا كىرىپ، جەنۇبىي مانجۇرىيە تايانچ بازىسىنى ئاچقان. 1948 ـ يىلىدىن باشلاپ شەرقىي شىمال دالا ئارمىيەسى 1 ـ بىڭتۇەنىنىڭ جېڭۋېيى، جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى 4 ـ دالا ئارمىيەسى ئالاھىدە ئەسكەرلەر قىسمىنىڭ سىلىڭيۈەنى بولغان، ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ بېنشى، ئەنخەي، شىنكەيلىڭدە ئۇرۇشقا قوماندانلىق قىلغان، قىسمىنى باشلاپ لىنجياڭ، لياۋشېن، پىڭجىن قاتارلىق ئۇرۇشلارغا قاتناشقان.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن، شياۋ خۇا ئىلگىرى ـ كېيىن خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى ھاۋا ئارمىيەسىنىڭ جېڭۋېيى، خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى باش سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، باش كادىرلار بۆلۈمىنىڭ بۆلۈم باشلىقى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى، باش سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولغان. «جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيەسىنىڭ سىياسىي خىزمەت نىزامى» «لېيەندۇي باشقۇرۇش، تەلىم ـ تەربىيە خىزمىتى نىزامى» قاتارلىقلارنى تۈزۈشكە قاتناشقان، رەھبەرلىك قىلغان. 1975 ـ يىلىدىن كېيىن ھەربىي پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ 2 ـ جېڭۋېيى، لەنجوۇ ھەربىي رايونىنىڭ جېڭۋېيى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى گەنسۇ ئۆلكىلىك كومىتېتىنىڭ شۇجىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. 1955 ـ يىلى شاڭجياڭلىق ھەربىي ئۇنۋانى بېرىلگەن. جياڭجۈن شياۋ خۇا يەنە «ئۇزۇن سەپەر يۈرۈشلۈك ناخشىسى» «تېيلۇ ناخشىسى» قاتارلىق ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا قالغان داڭلىق ئەسەرلەرنى يازغان. 1985 ـ يىلى 8 ـ ئايدا بېيجىڭدا كېسەل سەۋەبىدىن ۋاپات بولغان، شۇ يىلى ئۇ 70 ياشتا ئىدى.

«باش، ياراملىق جياڭجۈن شياۋ خۇا ئىلگىرى ‹بالا جياڭجۈن› دەپ ئاتالغان، ئۆسمۈر چاغلىرىدىلا ۋەتەن ئۈچۈن، خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتەك ھەققانىيەت ھېسسىياتىنى كۆڭلىگە پۈككەن، ئۇنىڭ ئىش ئىزلىرى ئەۋلادمۇئەۋلاد ۋەتەنپەرۋەر ياشلارغا چوڭقۇر تەسىر قىلماقتا، تەربىيە بەرمەكتە» دېدى شىڭگو ناھىيەلىك پارتكوم پارتىيە تارىخى ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى جاڭ كەيچۈەن.

گو شىڭفۇ: خەلق ئارمىيەسى مەشىق تارىخىدا شانلىق سەھىپە ئېچىش

□ شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى فەن يۇڭچياڭ

گو شىڭفۇنىڭ سۈرىتى.
□ شىنخۇا ئاگېنتلىقى تارقاتقان

55 يىل ئىلگىرى، «گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى»نى كېڭەيتىشتىن كېلىپ چىققان بىر مەيدان داغدۇغىلىق پۈتۈن ئارمىيە ھەربىي ماھارەت مۇسابىقىسى ھەرىكىتىنىڭ كۆلىمىنىڭ چوڭ، نەتىجە ـ ئۈنۈمىنىڭ ياخشى، تەسىرىنىڭ چوڭقۇر بولۇشى خەلق ئارمىيەسى تارىخىدا ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان بولۇپ، ھەربىي مەشىق تارىخىدا شانلىق سەھىپە يېزىلغان.

گو شىڭفۇ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ ئەزاسى، شەندۇڭ ئۆلكىسى زوۋپىڭ ناھىيەسىدىن، 1930 ـ يىلى 2 ـ ئايدا تۇغۇلغان، 1948 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ئارمىيەگە قاتناشقان، ئىلگىرى ـ كېيىن جەڭچى، بەنجاڭ، پەيجاڭ بولغان، 1958 ـ يىلى فۇجوۋ ھەربىي رايونى پىيادە ئەسكەرلەر مەكتىپىنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن ئازادلىق ئارمىيە مەلۇم قىسمى 2 ـ ليەنىنىڭ مۇئاۋىن لىيەنجاڭى بولغان.

20 ـ ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرىنىڭ ئاخىرى، 60 ـ يىللىرىنىڭ بېشىدا، مەركىزىي ھەربىي كومىتېت ئاممىۋى خاراكتېرلىك ھەربىي مەشىق ئەنئەنىسىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ ۋە ئەۋج ئالدۇرۇپ، ئەمەلىي ئۇرۇش ئېھتىياجىنى چىقىش قىلىپ، قىيىن، قاتتىق جاپالىق مەشىق ئارقىلىق سەرخىل ھەربىيلەرنى يېتىشتۈرۈشنى ئوتتۇرىغا قويغان. ليەن تاكتىكا تەربىيەچىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن، گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىدە ئارمىيەمىزنىڭ ئېسىل ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى ئەۋج ئالدۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، تاكتىكا ئوقۇتۇشنى ئۇرۇشقا ئوخشاش ئېلىپ بارغان، ئۇنىڭ ئاۋازى ياڭراق بولۇپلا قالماي، بەلكى ھەرىكىتى ھەم قاتتىق، ھەم ئۆلچەملىك بولۇپ، جەڭچىلەرنىڭ ھەربىي مەشىق ئاكتىپلىقىنى تولۇق قوزغىيالايتتى.

«1961 ـ يىلىنىڭ بېشىدا، مەن خىزمەت گۇرۇپپىسىنى باشلاپ گو شىڭفۇ تۇرۇشلۇق 2 ـ لىيەنگە كېلىپ نۇقتىدا تۇرۇپ، گو شىڭفۇنىڭ يەككە ئەسكەرلەر تاكتىكا مەشىقىنىڭ ناھايىتى ئۈنۈملۈك بولۇپ، جەڭچىلەرنىڭ چوڭقۇر ئالقىشلىشىغا ئېرىشكەنلىكىنى بايقىدىم» دېگەندى ئەينى يىلى گو شىڭفۇ تۇرۇشلۇق 12 ـ جۈننىڭ جۈنجاڭى لى دېشېڭ ھايات ۋاقتىدا ئەسلەپ.

ھەر دەرىجىلىك باشلىقلار ۋە ئورگانلارنىڭ ياردىمىدە، گو شىڭفۇ ھەربىي ئىشلار ئوقۇتۇشىدا ئىدىيە مەشقى بىلەن تاكتىكا مەشقىنى بىرلەشتۈرۈپ، قىسىم ئەمەلىيىتىگە ماس كېلىدىغان بىر يۈرۈش ئۈنۈملۈك ئوقۇتۇش ئۇسۇلىنى خۇلاسىلەپ چىققان، بۇ دەل كېيىن پۈتۈن ئارمىيەدە داڭقى چىققان «گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى»دۇر.

1963 ـ يىلى 4 ـ ئايدىن 10 ـ ئايغىچە، گو شىڭفۇ ھەم ئۇنىڭ ئۆلگە كۆرسىتىش بەنى ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ گۇاڭجوۋ، ۋۇخەن، شېنياڭ ھەربىي رايونىنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن، ئون نەچچە مەيدان ماھارەت كۆرسىتىپ، ئومۇمىيۈزلۈك ياخشى باھاغا ئېرىشكەن.

1963 ـ يىلى 10 ـ ئايدا، يۈەنشۇەي يې جيەنيىڭ نەنجىڭ ھەربىي رايونىنىڭ «گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى»نى كېڭەيتىش نەق مەيدان يىغىنىغا قاتناشقاندىن كېيىن، رەئىس ماۋ زېدۇڭغا ۋە مەركىزىي ھەربىي كومىتېتقا مەخسۇس تېمىلىق دوكلات يوللاپ، پۈتۈن ئارمىيەدە كېڭەيتىش تەكلىپىنى بەرگەن. ماۋ جۇشى دوكلاتنى كۆرگەندىن كېيىن، دوكلاتتىكى «ھەربىي كىچىك يولۋاسقا ئوخشايدۇ» دېگەن سۆزنىڭ ئاستىغا قېنىق، ئېنىق قىلىپ قىزىل سىزىق سىزىپ، ناھايىتى ماختىغان.

1964 ـ يىلىنىڭ بېشىدا، پۈتۈن ئارمىيەدە زور كۆلەمدە «گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى»نى ئۆگىنىش، كېڭەيتىش ئاممىۋى خاراكتېرلىك ھەرىكىتى كۆتۈرۈلگەن. 1964 ـ يىلى 2 ـ ئايدا، نەنجىڭ ھەربىي رايونى رەھبەرلىك ئورگىنى گو شىڭفۇغا «مۇنەۋۋەر تەربىيەچى» دەپ نام بەرگەن.

1964 ـ يىلى 5 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى، سابىق باش سەنمۇبۇ، سابىق باش سىياسىي بۇ مەركىزىي ھەربىي كومىتېتنىڭ قارارىغا ئاساسەن، قەسىملارغا «پۈتۈن ئارمىيە ھەربىي ماھارەت مۇسابىقىسى مەسىلىسى توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش»نى تارقاتقان. ھەر خىل ھەربىي مەشقنى باھالاپ سېلىشتۇرۇش پائالىيىتى پۈتۈن ئارمىيەدە كەڭ قانات يايدۇرۇلغان، ھەرقايسى قىسىملار پائال مۇسابىقىگە تەييارلىق قىلغان، مەشىق مەيدانلىرىدا ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان كۆتۈرەڭگۈ روھلۇق ۋەزىيەت بارلىققا كەلگەن.

1964 ـ يىلى 6 ـ ئايدىن 9 ـ ئايغىچە، پۈتۈن ئارمىيە خاراكتېرلىك ھەربىي ماھارەت مۇسابىقىسى ھەرىكىتى يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈرۈلگەن. تولۇقسىز ئىستاتىستىكىغا ئاساسلانغاندا، پۈتۈن ئارمىيە بويىچە جەمئىي 3318 ئورۇن، 33 مىڭدىن ئارتۇق ئوفىتسېر ـ ئەسكەر 3766 تۈردىكى ھەربىي ماھارەت مۇسابىقىسىگە قاتناشقان، ئومۇمىيۈزلۈك قاتتىق سىناقلاردىن ئۆتكەن زور بىر تۈركۈم مەشقتىكى «ئەلاچى» ئورۇنلار ۋە «ئەلاچى» شەخسلەر مەيدانغا كەلگەن.

«گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى» ئارمىيەمىزنىڭ ھەربىي مەشىق ئېسىل ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى ئەۋج ئالدۇرۇش، قىسىملارنىڭ جەڭگىۋارلىقىنىڭ ئۆسۈشىنى ئىلگىرى سۈرۈش، قىسىملارنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىشتە مۆلچەرلىگۈسىز رول ئوينىغان.

نەچچە ئون يىلدىن بۇيان، گو شىڭفۇچە «تۆتنى بىلىدىغان» تەربىيەچىلەرنى يېتىشتۈرۈش، بارلىققا كەلتۈرۈش ۋە ئاممىۋى خاراكتېرلىك ھەربىي مەشىق قىزغىن دولقۇنى قىسىملاردا ئۈزلۈكسىز جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىپ كەلمەكتە.

«گو شىڭفۇ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى» بارلىققا كەلگەن ئورۇن بولۇش سۈپىتى بىلەن، قۇرۇقلۇق ئارمىيە 72 ـ جىتۇەنجۈنى مەلۇم بىرىگادا لۈيىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ۋارىسلىق قىلىش داۋامىدا يېڭىلىق يارىتىپ تەرەققىي قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، «قىزىل، جانلىق، قاتتىق، ئىنچىكە، ئەمەلىي» بولۇشتىن ئىبارەت ئوقۇتۇش ئۇسۇلىنىڭ جەۋھىرىگە ئۈزلۈكسىز يېڭى ماھىيەتلىك مەزمۇن قوشۇپ، جەڭگىۋارلىق شەكىللەندۈرۈش ئەندىزىسىنى ئۆزگەرتىشنى تېز ئالغا سىلجىتتى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نەنجىڭ، 9 ـ ئاينىڭ 19 ـ كۈنى تېلېگراممىسى)

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 ـ نومۇر. ئېلان باشقارمىسى: 5850783، تارقىتىش مەركىزى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ يىللىق باھاسى: 336 يۈەن، ئايلىق باھاسى: 28 يۈەن، پارچە باھاسى: بىر يۈەن (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى: 102)